

**АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ВІЛЬНОГО ВИБОРУ
СТУДЕНТА
«НЕДЕРЕВНІ РЕСУРСИ ЛІСУ»
спеціальності 014.05 Середня освіта (Біологія)**

1. Мета: Навчальна дисципліна «Недеревні ресурси лісу» є однією з ланок в системі професійної підготовки еколога у вищому навчальному закладі.

Головною метою курсу є вивчення різноманіття недеревних ресурсів лісу, їх використання і збереження.

Основні завдання курсу – освоєння сучасних і класичних методик визначення видів недеревних лісових ресурсів, їх запасів, лімітів; формування у студентів умінь та навичок з обліку недеревних ресурсів лісу, визначення їх якості, обробки і зберігання; розвиток раціонального та бережливого ставлення до недеревних ресурсів лісу.

2. Компетентності, якими повинні оволодіти здобувачі вищої освіти.

Соціально-особистісні: здатність генерувати нові ідеї (креативність), здатність до системного мислення, аналізу та синтезу; розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей і відносно природи (принципи біоетики).

Загально-наукові: базові знання в галузі, необхідні для освоєння загально-професійних дисциплін. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Інструментальні: дослідницькі навички; навички роботи з комп'ютером.

Загально-професійні: базові уявлення про різноманітність біологічних об'єктів, розуміння значення біорозмаїття для збереження стійкості біосфери; володіння методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, аналізу біологічних об'єктів; здатність організувати роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці; уявлення про сучасні досягнення в галузі дендрології.

Спеціалізовано-професійні: засвоєння теоретичних положень і набуття практичних вмінь у зв'язку з функціональним призначенням та використанням недеревних ресурсів; знання вчення про біологію та екологію недеревних ресурсів, знайомство з непромисловою та промисловою переробкою недеревних ресурсів,

3. Зміст навчальної дисципліни:

Заліковий кредит 1.

Змістовий модуль 1.

Загальна характеристика недеревних ресурсів лісу

Лікарські, технічні, харчові та кормові рослини. Хімічний склад рослинної сировини та її застосування. Класифікація рослинної сировини. Основні види лікарських, технічних, харчових і кормових рослин. Збір рослинної сировини. Сушіння та зберігання рослинної сировини. Переробка дикорослої рослинної сировини. Платаційне розведення дикорослих рослин. Вивчення поширення та запасів лікарських, технічних і харчових рослин.

Фактори, що впливають на ріст, плодоношення та запаси дикорослих рослин. Рациональне використання й охорона дикорослих рослин.

Гриби. Харчові та лікувальні властивості грибів. Видовий опис їстівних грибів. Отруйні гриби. Збір, заготівля та первинна переробка грибів. Штучне розведення грибів. Фактори, що впливають на плодоношення грибів. Способи обліку врожаю та виявлення ресурсів їстівних грибів. Заходи щодо рациональної експлуатації грибних площ та підвищення врожайності.

Лісові кормові угіддя. Лісові трави кормових угідь. Лісові сінокоси. Лісові пасовища. Шляхи підвищення продуктивності кормових угідь лісу. Деревний корм.

Біологічні основи підсочки хвойних дерев. Склад і властивості живиці та продуктів її перероблення. Анатомія смоляного апарату сосни. Фізіологія смолоутворення та смоловиділення при підсочці. Біологічні основи підсочування хвойних і листяних дерев.

Технологія підсочного виробництва хвойних дерев. Основні елементи технології підсочки. Основні способи та технологічні схеми підсочки сосни. Сировинна база підсочки. Підсочка з хімічною дією. Підготовчі роботи при підсочці. Виробничі роботи. Завершальні підсочні роботи. Обсмолопідсочка. Просолення деревини. Техніка безпеки та протипожежні заходи при підсочці лісу. Контроль за якістю робіт. Підсочка лісу в зарубіжних країнах.

Підсочка кедр, ялини та модрини. Підсочка кедр. Підсочка ялини. Збір ялинової сірки. Підсочка модрини. Підсочка сосни кримської. Заготівля ялицевої живиці.

Деревні соки. Залежність сокопродуктивності від екологічних і лісівничотаксаційних факторів. Технологія підсочки листяних дерев. Техніка та організація добування соку. Сокопродуктивність листяних дерев. Фізико-хімічні властивості соку. Використання соків.

Вплив різних факторів на смолопродуктивність і соковитікання при підсочці. Залежність смолопродуктивності та соковитікання від екологічних факторів. Залежність смолопродуктивності та соковитікання від лісівничих факторів і таксаційних елементів. Ритмічність смоловиділення та соковитікання. Відбір дерев сосни підвищеної смолопродуктивності. Відбір дерев берези підвищеної сокопродуктивності.

Вплив підсочки на життєдіяльність дерев. Вплив підсочки на приріст деревини та параметри листя. Вплив підсочки на будову та властивості деревини. Вплив підсочки на вологість деревини. Вплив підсочки на плодоношення і якість насіння. Заростання підсочних каналів і підковок. Вплив підсочки на стан насаджень.

Основи організації підсочного виробництва. Організаційна структура підсочного виробництва. Організація праці при підсочці. Норми виробітку при підсочці. Організація сировинної бази підсочки. Технологічна карта підсочки.

Лісове бджільництво. Біологія бджіл. Технологія утримання та розведення бджіл. Вулики, бджільницький інвентар і пасічні будівлі. Хвороби та шкідники бджіл. Кормова база бджільництва. Продукти бджільництва та їх використання.

Мисливство. Взаємозв'язок лісового середовища та диких тварин. Біологічні особливості та господарська цінність диких парнокопитних.

Хвороби диких копитних. Роль хижаків у житті тварин. Шкода, яку наноситься диким тваринам і способи її попередження. Відлов тварин. Селекційний відстріл копитних. Способи і види полювання. Мисливська зброя, екіпіровка та способи стрільби. Заходи безпеки під час стрільби. Продукція полювання (м'ясо, шкіра). Мисливські трофеї. Економічна ефективність мисливського господарства.

Рибництво. Використання лісових малих водойм. Біологічні особливості деяких видів риб. Хвороби та шкідники риб. Вирощування товарної риби в малих лісових водоймах. Економічна ефективність ведення рибного господарства з використанням малих лісових водойм.

Комплексне використання лісосировинних ресурсів. Значення комплексного використання лісу в економіці господарства. Структура лісогосподарських підприємств з комплексного використання недеревної продукції. Економічна ефективність комплексного використання лісосировинних ресурсів.

4. Обсяг вивчення навчальної дисципліни: 4 кредити ЄКТС, 120 годин, у тому числі 40 аудиторних годин (20 лекційних, 20 лабораторних годин), 80 годин самостійної та індивідуальної роботи.

5. Форма підсумкового контролю: залік.

6. Інформація про науково-педагогічних працівників, які забезпечуватимуть викладання цієї навчальної дисципліни:

Колодій В.А., асистент.

7. Перелік основної літератури:

1. Любінська Л.Г., Колодій В.А. Недревні ресурси лісу/ Любінська Л.Г., Колодій В.А. Мінарченко В.М. – Київ : Фітосоціоцентр, 2011. – 76 с.
2. Рябчук В.П. Недревні ресурси лісу: підручник / В.П. Рябчук. – Львів : Світ, 1996. – 312 с.
3. Свириденко В.Є. Побічне користування лісом: навчальний посібник / В.Є. Свириденко. – К.: 2002. – 240 с.
4. Свириденко В.Є. Технологія побічних лесних пользований / В.Є. Свириденко. – К.: УСХА, 1987. – 80 с .
5. Порядок заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічних лісових користувань в лісах України (Затверджено постановою КМ України від 23.04.96 р. № 449)
6. Лісовий кодекс України. – К. : Закон України. – № 3404 – IV, 2006. – 34 с.